

JUBILEUSZ TRZECH PROFESORÓW

Pod koniec lat 50. ubiegłego wieku wielu absolwentów szkół średnich dowiedziało się o otwarciu w Bronowicach pod Krakowem dzisiejszego Instytutu Fizyki Jądrowej PAN im. Henryka Niewodniczańskiego. Szybko rozwijająca się fizyka jądrowa stała się atrakcyjną specjalnością. W czasie tym studia fizyki na ówczesnym Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii UJ rozpoczęli Władysław Waluś (1957), Reinhard Kulesa (1958) i Andrzej Bałanda (1958). Gdy nadeszła pora wyboru specjalizacji, wszyscy trzej zdecydowali się na doświadczalną fizykę jądrową, w ramach której swe prace magisterskie wykonali pod kierunkiem profesora Andrzeja Hrynkiwicza (R. Kulesa i W. Waluś) oraz profesora Henryka Niewodniczańskiego (A. Bałanda). Od czasu wyboru przez nich specjalizacji minęło około 50 lat.

Profesor Henryk Niewodniczański będąc jednym z tzw. Ruthfordczyków, czyli młodych fizyków współpracujących z twórcą fizyki jądrowej Sir Ernestem Rutherfordem w Laboratorium

Profesorowie (od lewej): Władysław Waluś, Reinhard Kulesa i Andrzej Bałanda

Cavendisha Uniwersytetu w Cambridge, doskonale zdawał sobie sprawę, że do pełnego wykształcenia niezbędne są staże naukowe w wiodących ośrodkach naukowych. Jednym z elementów jego polityki naukowej było wysyłanie do zagranicznych ośrodków młodych zdolnych fizyków. W życiu trzech jubilatów ważne miejsce zajęły liczne dłuższe lub krótsze wyjazdy zagraniczne. Życiorysy naukowe trzech profesorów są pod tym względem bardzo podobne.

Władysław Waluś

- 1957–1962 – studia na Uniwersytecie Jagiellońskim zakończone magisterium w 1962
- 1962 – zatrudniony jako asystent w Instytucie Fizyki UJ
- 1967–1970 staż naukowy w Instytucie Badań Jądrowych w Dubnej
- 1971 – doktorat UJ
- 1975–1976 – stypendium Międzynarodowej Agencji Atomowej – Instytut Fizyki Atomowej w Sztokholmie
- 1979–1981 – staż naukowy w Uniwersytecie w Lund
- 1983 – habilitacja UJ
- 1988–1990 staż naukowy w GSI Darmstadt
- 1994 – tytuł profesora

Reinhard Kulesa

- 1958–1963 – studia na Uniwersytecie Jagiellońskim zakończone magisterium w 1963
- 1963 – zatrudniony jako asystent w Instytucie Fizyki UJ
- 1970 – doktorat UJ
- 1970–1973 staż naukowy na Politechnice Federalnej w Zurychu (ETH)
- 1977 – habilitacja UJ
- 1979–1981, 1985–1987, 1991–1993 – staże naukowe w GSI Darmstadt
- 1990 – tytuł profesora
- 1998 i 1999 (po 3 miesiące) visiting professor na Uniwersytecie XI Paris Sud
- 2005–2007 – członek Państwowej Komisji Akredytacyjnej
- 2006–2009 – przewodniczący Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Fizycznego.

Otwarcie sesji w IF UJ. Na pierwszym planie od lewej: prof. Bogusław Kamys, prof. Jerzy Jurkiewicz, dr inż. Mariusz Cygnar, dr hab. Stanisław Kistryn, prof. Karol Musiol, w drugim rzędzie od prawej: prof. Andrzej Bałanda, prof. Reinhard Kulesa i prof. Władysław Waluś

Andrzej Bałanda

- 1958–1963 Studia na Uniwersytecie Jagiellońskim zakończone magisterium w 1963
- 1963 – zatrudniony jako asystent w Instytucie Fizyki UJ
- 1970 – doktorat UJ
- 1970–1973 – staż naukowy w Instytucie Badań Jądrowych w Dubnej
- 1978–1979 – staż naukowy w GSI Darmstadt
- 1979 – habilitacja UJ
- 1985 – roczny staż naukowy w Wolnym Uniwersytecie w Amsterdamie
- 1990–1991 staż naukowy w KVI Groningen
- 1995 – tytuł profesora
- 1997 – współtwórca Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Nowym Sączu, jej pierwszy rektor 1998 i rektor 1999–2007
- 1998–2003 – przewodniczący Konferencji Rektorów Uczelni Zawodowych
- Od 2006 Honorowy Przewodniczący Konferencji Rektorów Publicznych Szkół Zawodowych.

Zainteresowania naukowe jubilatów dotyczyły szeroko rozumianej spektroskopii jądrowej, czyli badań struktury jąder atomowych poprzez obserwację promieniowania przez nie wysyłanego. W późniejszym okresie swego życia zajęli się fizyką ciężkich jonów oraz fizyką mezonową zgodnie ze światowymi trendami badań. Losy wszystkich trzech były podobne. Mimo możliwości ułożenia sobie życia poza „żelazną kurtyną” zawsze wracali do swej Alma Mater – Uniwersytetu Jagiellońskiego, gdzie od czasu ukończenia studiów pracują w Zakładzie Fizyki Jądrowej Instytutu Fizyki. Wszyscy trzej znaczną część swego życia spędzili w GSI Darmstadt i nadal ich zainteresowania dotyczą eksperymentów wykonywanych w tym znaczącym w świecie ośrodku. Bywają tam częstymi gośćmi i lokują tam swych doktorantów.

Inicjatorem zorganizowania sesji naukowej *Symposium on Structure of Strongly Interacting Systems* poświęconej jubileuszowi pracy naukowej profesorów: Andrzeja Bałandy, Reinharda Kulesy i Władysława Walusia był dr hab. Piotr Salabura prof. UJ, najbliższy współpracownik Andrzeja Bałandy. Sesja odbyła się 12 lutego 2010 roku w Instytucie Fizyki UJ. Jubileusz pracy naukowej zbiegł się z jubileuszem 70 ± 1 lat życia, który również łączy w pewien sposób losy trzech profesorów. Wszyscy trzej, jak to zauważył w swym wystąpieniu prof. Bogusław Kamys, kierownik ZFJ, urodzeni są pod znakiem Wodnika (Władysław Walusi – 3 marca 1939 r., Reinhard Kulesa – 19 lutego 1940 r. i Andrzej Bałanda – 10 lutego 1941 r.).

Na sesję naukową przybyło wielu wybitnych profesorów z kraju i Europy. Licznie reprezentowani byli koledzy i przyjaciele z Krakowa, Warszawy, Katowic, Groningen, Darmstadtu, Frankfurtu, Giessen i Drezna. Trudne zimowe warunki pogodowe uniemożliwiły dotarcie prof. Dirka Schwalma, który w związku z odwołaniem rejsu i niemożnością otrzymania karty pokładowej pozostał na lotnisku we Frankfurcie.

Uroczysta sesja została otwarta przez rektora UJ prof. Karola Musioła, który wspominał swych asystentów – dzisiejszych jubilatów; podkreślał ich zasługi dla UJ jako wychowawców szerokiego grona studentów, do których sam należał. Dużą satysfakcją miał Andrzej Bałanda w związku z wystąpieniem dr. inż. Mariusza Cygnara – prorektora PWSZ w Nowym Sączu, który odsłonił kra-

kowskim kolegom jubilata jako rektora PWSZ i omówił pokrótce jego działalność w latach 1998–2007.

Profesor Jerzy Jurkiewicz – dziekan Wydziału Fizyki, Astronomii i Informatyki Stosowanej podkreślał zaangażowanie jubilatów w pracę naukową i dydaktyczną, a kolejny mówca dr hab. Stanisław Kistryn – wicedyrektor Instytutu Fizyki, prezentując galerię zdjęć, przypomniał jubilatom ich młode lata. Życiorysy i zainteresowania naukowe jubilatów przedstawił profesor Bogusław Kamys – kierownik Zakładu Fizyki Jądrowej. W czasie przerwy był czas na życzenia i wręczanie kwiatów oraz okolicznościowych prezentów.

Od lewej: prof. prof. Mushin Harakeh, Władysław Walusi oraz Hans Jorgens Wollersheim

Po przerwie odbyła się część naukowa jubileuszowej sesji. Prezenterami byli wieloletni koledzy – profesorowie znanych europejskich ośrodków badawczych. H.J. Wollersheim w referacie *Nuclear Structure Investigations Using Gamma-Ray Spectroscopy at UNILAC and SIS* omówił prace naukowe powstałe

z udziałem Reinharda Kulesy. Na zakończenie wręczył profesorowi Kulesie pokaźną książkę z reprintami jego prac. Z kolei H. Emling swoje wystąpienie zatytułowane *From LAND @ GSI to R3B @ FAIR* poświęcił omówieniu dużych projektów naukowych realizowanych i planowanych w Ośrodku Fizyki Jądrowej GSI w Darmstadt.

The elusive and not so elusive giant resonances: dreams and reality to tytuł wykładu M. N. Harakeha z KVI w Groningen, czasowo przebywającego we Francji, który mówił o pracach Andrzeja Bałandy realizowanych w ramach współpracy z fizykami holenderskimi. P. Senger – niemiecki współpracownik Władysława Walusia w referacie *The strangeness of nuclear matter* omawiał badania realizowane przez międzynarodowy zespół KAOS. J. Stroth zajął się omówieniem bieżącego projektu HADES. Ten duży europejski program, kierowany obecnie przez Piotra Salaburę, był inicjowany przez grupę fizyków z udziałem Andrzeja Bałandy. Na zakończenie W. Kuhn w ciekawym referacie *Physics with matter – anti matter collisions: from BES3 to PANDA* omówił aktualne projekty z dziedziny cząstek elementarnych, planowane w Niemczech, a już realizowane w Chinach.

Sesja miała miłe zakończenie w jednej z krakowskich restauracji, gdzie spotkała się większość uczestników, przyjaciół i rodzin.

Red.

